

שיחת השבוע

ערב שבת-קודש

פרשת ויצא

הגיליון השבועי לכל יהודי 933

ו' בכסלו התשס"ה
(19.11.04)

יוצא לאור על-ידי צעירי-אגודת-חב"ד — המרכז ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל' 03-9607588 • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף-יצחק אהרונוב

לומר לעצמנו את האמת

יהודים לא-מעטים נגררים אחר תעמולת השקר של האוייב, ומקצתם אף מאמצים אותה. כדאי ללמוד מיעקב אבינו, שידע לעמוד מול תעשיית השקר, ואף לצאת ממנה וידו על העליונה

ביום בעולם גיחכו לנוכח המחזה שהתחולל בשבוע שעבר ליד המרכז הרפואי הצבאי בפריס. בשעה שהעובדות כבר היו ברורות וחד-משמעיות הוסיפו דוברים ויועצים למיניהם לדבר על מציאות הזויה ודמיונית, בארשת-פנים רצינית לגמרי. במידה רבה הזכיר הדבר את הצהרותיו של שר ההסברה העיראקי, על המפלות שמנחילים חייליו ה'גיבורים' לחיילי בעלות-הברית.

אבל זה לא עניין לבדיחות ולגיחוך. כאן נחשפת שיטת-הפעולה של העולם הערבי, שרואה בהונאה ובהפרחת כזבים נשק לגיטימי. לאורך כל שנות העימות בינינו ובין העולם הערבי משמשת הרמייה כלי-מאבק מרכזי בידי אויבינו. אפילו חבר-כנסת אחד החליט להצטרף לניסיון לקדם את העלילה החדשה, כאילו מחלתו של רב-המרצחים נבעה מהרעלה שביצעה ישראל.

השקר הגדול

מי שיקרא את פרשת השבוע ימצא כבר שם את כל אמנות הכזב וההונאה, המושרשת כנראה בתרבות המזרח-תיכונית. יעקב, "איש תם, יושב אוהלים", הולך אל דודו, לבן הארמי, ועד מהרה הוא לומד שאין גבול למעשי ההונאה והרמייה. אפשר להחליף את רחל בלאה ולשנות ללא הרף את תנאי השכר. גדולתו של יעקב, שידע לעמוד איתן מול תעשיית השקר הזאת, ואף לצאת ממנה וידו על העליונה.

לצערנו, צאצאיו של יעקב, בדורות האחרונים, נגררים אט-אט אחר תעמולת השקר, ומקצתם אף מאמצים אותה. הדוגמה המובהקת לכך היא הסכמתנו להכיר בקיומו של עם פלסטיני – מושג שלא היה ולא נברא, ונוצר אך ורק לצורך המאבק בישראל.

מאות שנים אכן חיו כאן ערבים, במספרים קטנים מאוד, בכפרים קטנים ומבודדים, בלא שום זהות לאומית משותפת. הם לא היו שונים מאחיהם במצרים או בסוריה, בירדן ובערב הסעודית. להפך, רבים מה'פלסטינים' באו לכאן מהארצות השכנות, במקביל לעליית היהודים

לארץ. לו חי כאן עם, לא הייתה הצהרת בלפור מייעדת את הארץ לעם היהודי. אפילו אומות-העולם ידעו שהארץ נחשבת ריקה, אף שהתגורר בה קומץ כפריים ערבים.

באיוולתנו נפלו למלכודת הזאת והתחלנו להכיר בקיומו של עם פלסטיני. אם יש עם, אך טבעי הוא שיתבע לעצמו מדינה, ועכשיו כבר קיבלה ממשלת ישראל את ההנחה כי יש להקים מדינה פלסטינית. הדבר הנורא הזה עובר בשקט יחסי אך ורק בשל שטיפת-המוח שנעשית כאן במשך שנים, המעוורת את עיני העם מלהבין את תוצאותיה האיומות של מזימה זו.

אנחנו עסוקים כל-כך בתלאות ההווה, עד שאיננו מביטים קדימה, להתפתחות התהליכים בשנים הבאות. כך חשבנו לפתור את בעיית האוכלוסייה הערבית ביש"ע על-ידי אוטונומיה, וסירבנו ללמוד מכל התקדימים העולמיים, שאוטונומיה נהפכת בהדרגה למדינה. רצינו להפסיק את אינתיפאדת האבנים על-ידי הסכם אוסלו, וקיבלנו אינתיפאדה של מתאבדים, יריות וטילי קסאם. עכשיו אנחנו עומדים חלילה להיכנס לתהום פעורה של מדינה פלסטינית, שתכפיל את הסכנות ואת פוטנציאל האיום עשרות מונים.

שלא נצטער יותר

כל מי שעניו בראשו מבין, שמדינה פלסטינית איננה מטרה סופית אלא תחנת-ביניים וקרח-קפיצה להמשך המאבק בישראל, והפעם מעמדת כוח מסוכנת ביותר. כשם שברור כיום כי הסכמי אוסלו היו טעות נוראה, שהמיטה עלינו אסון, כך נעמוד חלילה בעתיד הלא-רחוק ונתלוש את שערות ראשנו על שבשל שיקולים קואליציוניים צרים הסכמנו להקמתה של מפלצת רצחנית, בדמותה של מדינה פלסטינית.

הגיע הזמן להפסיק להיגרר אחר תעמולת השקר של האוייב. ארץ-ישראל שייכת לעם היהודי, ולו בלבד. יש להפסיק לחלוטין את דרך הוויתורים והנסיגות. מול השקר שלהם הגיע הזמן לומר קודם-כול לעצמנו את האמת.

ספרים

הלכתא כרב

מאת הרב דב טברדוביץ'

בהוצאת המחבר

הספר מגיש חלק מהלכות שבת (דיני מוקצה, בישול, בורר וסחיטה) משולחן-ערוך רבנו הזקן, עם ביאור שווה לכל נפש. בסוף הספר מובאות גם הלכות הכשרת כלים ועוד. 430 עמ'. טל' 03-9606924.

יום שאדם נולד בו

מאת הרב יעקב ויינברגר

ומוטי זפט

בהוצאת כתר הזהב

ספר אלבומי מהודר על משמעותו של יום-ההולדת במסורת היהודית. פרק נכבד על בר-מצווה, ופרקים מיוחדים לכל יום-הולדת 'עגול'. ספר מתנה מעולה לימי הולדת. 156 עמ'. טל' 03-704120-1700.

אם למקרא השלם

מאת ניסן שרוני

בהוצאת המחבר

המדריך המלא לקריאה נכונה בתורה ולתפילה מדוייקת. מוגשים כאן כללי הדקדוק וטעמי המקרא, הטעויות הנפוצות בקריאת שמע ועוד. 370 עמ'. טל' 08-8662650.

אור חוזר

מאת עורך מזרחי

בהוצאת אור חוזר

סיפוריהם האוטנטיים של עשרים ואחד בעלי-תשובה. המחבר אסף את הסיפורים המרגשים והמיוחדים, שכל אחד ואחד מהם משקף את הדרך המיוחדת שבה חזרת נשמה יהודית לצור-מחצבתה. 205 עמ'. טל' 054-4741572.

זמני השבוע

ירושלים ת"א חיפה באר-שבע אילת ניר-יוק

כניסת השבת	4:02	4:17	4:06	4:21	4:21	4:17
צאת השבת	5:16	5:18	5:16	5:19	5:20	5:19

פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il

דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

חתונת יעקב כמקור כל החתונות

פרשתנו מספרת בפירוט על נישואיו של יעקב אבינו. למעשה, הנישואים הראשונים המסופרים בתורה הם של יצחק, אך מתוארות רק ההכנות לחתונה. הנישואים הראשונים שבהם מפרטת התורה את סדר החתונה עצמה הם נישואי יעקב.

מנישואיו של יעקב נלמדים כמה דינים הנוגעים בחתונה. לדוגמה: לאחר שגילה יעקב כי נשא את לאה במקום את רחל, אומר לו לבן: "מלא שבוע זאת" (המתן שבוע ימים ואחר-כך תישא את רחל). מכאן למדים שני דברים: א) דין שבעת ימי המשתה שיש לחגוג לאחר החתונה; ב) הכלל ש"אין מערבין שמחה בשמחה" – שמחת החתונה אינה יכולה להיערך בזמן של שמחה אחרת.

מקורות ההלכה

כאן מתעוררת שאלה: יש כלל – "אין למדין מקודם מתן-תורה". דברים רבים היו מותרים לפני מתן-תורה ונאסרו אחר-כך, ולכן אי-אפשר ללמוד הלכות מהתקופה שקודם מתן-תורה. איך לומדים אפוא הלכות חשובות כל-כך מנישואיו של יעקב אבינו?

שקודם מתן-התורה, אולם ההלכה השנייה, ש"אין מערבין שמחה בשמחה", קשורה לתכונת נפש האדם, ולכן אנו יכולים ללמוד זאת גם ביעקב אבינו.

להתרכז בשמחה

השאלה הנדונה כאן היא, איך האדם מגיב כאשר מערבים שמחה בשמחה. מצד אחד יש מקום לומר ששמחה אחת מסייעת לשמחה שנייה, משום שמדובר במצב-רוח דומה; מצד שני אפשר לטעון שכשאדם שמח מעניין כלשהו, הוא אמור להיות מרוכז לגמרי בשמחה המסויימת הזאת, ושמחה אחרת מפריעה ופוגמת בשמחה הראשונה.

על כך אנו יכולים ללמוד מיעקב אבינו, שההנחה השנייה היא הנכונה. כשאדם עוסק בעניין של שמחה, ובמיוחד בשמחת חתן וכלה, הוא אמור להיות מרוכז לגמרי בשמחה הזאת, ולהשקיע בזה את כל נפשו. התורה מגלה לנו ששמחה אחרת מפריעה ומבלבלת את האדם, ולכן אין מערבים שמחה בשמחה.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 65)

יתרה מזו: מבין שתי ההלכות הללו, החובה של שבעת ימי המשתה אינה נחשבת חובה מדאורייתא אלא מדרבנן (על היום הראשון יש סברה שהוא מדאורייתא, אבל שאר הימים ודאי שהם מדרבנן), אף שהדבר מסופר בפירוש בתורה. אפשר להסביר זאת בכך שסיפור התורה אינו הופך זאת לחובה מדאורייתא, משום ש"אין למדין מקודם מתן-תורה". אם-כן, איך לומדים משם את ההלכה "אין מערבין שמחה בשמחה", שהיא דרשה גמורה מדאורייתא?

בירור תכונות הנפש

הסבר הדבר הוא, שהכלל "אין למדין מקודם מתן-תורה" חל רק על ענייני הלכה, אבל כאשר אנו מבקשים לדעת את עמדתה של התורה בעניינים של תכונות נפש האדם, אפשר ללמוד גם מסיפורי התורה שקודם מתן-התורה, משום שבה אין הבדל בין קודם מתן-התורה לאחרי.

וזה ההבדל בין שתי ההלכות שנזכרו לעיל: החובה לערוך שבעת ימי המשתה היא הלכה, ובענייני הלכה איננו למדים הלכות מהתקופה

מן המעייין

נושא השבוע: יופי

והביטוי "יפה-מראה" מתייחס לעצם הנשמה, שהוא למעלה מהתלבשות בגוף.

(אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש)

אמרת השבוע

סירוב כסיבה

לאחר הסתלקותו של רבי דובער, 'אדמו"ר האמצעי', מליובאוויטש (בט' בכסלו תקפ"ח), באו החסידים אל חתנו, ה'צמח-צדק', וביקשוהו למלא את מקום חותנו. ה'צמח-צדק' סירב בכל תוקף. כשגברו הפצרות החסידים הגיב: "מה אתם רוצים ממני? הוא (אדמו"ר האמצעי) יושב כעת בגן-העדן ואומר חסידות לפני כל הנשמות, ואותי השאיר כאן, כדי שייטפלו אליי! אינני מסכים לכך".

נענה החסיד הגאון רבי יצחק-אייזיק מהומיל: "דווקא משום שאינכם מעוניינים בכך, ודווקא משום שאתם מסרבים באמת ובתמים – לכן אנו רוצים בכך דווקא".

שונות בנשמות, והיופי נובע מהתכללות הגוונים, כי בגוון אחד בלבד אין יופי והדר.

(אור התורה)

התכללות המידות

לכן נאמר גם על יוסף הצדיק שהיה יפה-תואר ויפה-מראה (בראשית לט, ו). יוסף היה כלול משלוש הבחירות – חסד, גבורה ותפארת, ויופי בא מהתכללות גוונים שונים, כמו בהתכללות הגוונים של לבן שחור ואדום.

(ה'צמח-צדק')

כשהשקר יהיה לו "חן"

יבוא זמן שה'שקר' יהיה לו "חן" בעיני האדם וה'הבל' ייחשב ל"יופי". בזמן כזה – "יראת ה' היא תהלה" – יהיה צריך להלל ולשבח מאוד את מי שתהיה בו יראת-שמים, למרות כל הניסיונות והקשיים.

(רבי בונם מפשיסחה)

דרגות בנשמה

בעבודה הרוחנית הביטוי "יפה-תואר" מתייחס לנשמה כפי שהיא מלובשת באיברי הגוף,

שקר החן

"ורחל היתה יפת-תואר ויפת-מראה" (בראשית כט, יז). מדוע שלמה אומר: "שקר החן והבל היופי, אישה יראת-ה' היא תהלה", והלוא עינינו רואות שהתורה מהללת את היופי? אלא זה פירוש הפסוק: החן והיופי כשהם לעצמם הם שקר והבל, אבל כאשר "אישה יראת ה'", אזי "היא תהלה" גם בשל החן והיופי.

(דרך אבות)

מתי הגבורה והחכמה נחשבות

זו כוונת הכתוב (ירמיה ט, כג): "אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגיבור בגבורתו... כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי". כלומר, אין להתהלל בחכמה ובגבורה כשהן לעצמן, אבל כאשר "השכל וידוע אותי", כי-אז החכמה והגבורה הן לברכה ולתהילה.

(הגר"א)

התכללות הגוונים

"רחל" רומזת לכנסת-ישראל. שם יש יופי והדר רוחני, מאחר שבה מתכללות בחינות

שבת היא מלצוק

החסיד הגדול ר' הילל מפאריטש נהג לסבוב בין הערים והעיירות, להביא את דבר החסידות לכל מקום ומקום ולעורר יהודים לתקן את מעשיהם ולשוב בתשובה שלמה. הוא עשה זאת במצוות רבו – רבי דובער מליובאוויטש, המכונה 'אדמו"ר האמצעי', בנו וממלא מקומו של רבי שניאור-זלמן מלאדי.

ר' הילל היה יהודי מורם מעם. בגיל צעיר מאוד כבר היה בקי בש"ס ובפוסקים, למד קבלה והרבה בתעניות ובסיגופים. הוא התחנן עוד קודם שמלאו לו שלוש-עשרה, ומכיוון שהתחיל להתעטף בטלית בטרם החל להניח תפילין, דבק בו, בפי חבריו, כינוי-החיבה 'חול-המועד'...

בתחילה היה רב בפאריטש. אחר-כך כיהן ברבנות בעיר בוברויסק. בשלב מסוים הטיל עליו הרבי תפקיד של משפיע נודד ביישובי היהודים, ומאז התמסר לשליחותו זו. אף-על-פי שהיה חסיד נאמן ובטל לרבו, ומעולם לא נהג בעצמו מנהג אדמו"רות – דבריו של ר' הילל היו נשמעים בחרדת-קודש ובכל מקום שאליו הגיע נהגו בו הבריות כבאיש קדוש.

פעם אחת הגיע ר' הילל לעיר אחת, שבה היו כמה מפעלים לייצור יי"ש, בבעלות יהודית. ר' הילל נחרד לגלות כי מפעלים אלה פתוחים גם ביום שבת-קודש. הזמין אליו את כל בעלי המפעלים לאספה דחופה. בהגיעם הסביר להם את גודל קדושת השבת ואת חומרת עוון חילולה, והפציר בהם לחדול מהפעלת המפעלים בשבתות.

לאחר שעה ארוכה של הסברים והפצרות נענו לו בעלי המפעלים בהסכמה, אולם התנו זאת בתנאי אחד – שגם פלוני העשיר, בעליו של בית-החרושת הגדול ביותר ליי"ש בעיר, יסגור את המפעל בשבת. אם לא, הודיעו, יתקשו לעמוד בתנאי התחרות הבלתי-הוגנים ויאלצו להוסיף לייצר יי"ש גם בשבת.

שלח ר' הילל לקרוא אליו את העשיר – איש גס-רוח ופורק-עול – אך זה סירב לבוא. הזמינו שנית ושלשית – ולא נענה. ר' הילל נשאר לעשות בעיר גם את

מים רבים

לאחר הסתלקות רבנו הזקן עברה נשיאות חב"ד לבנו, רבי דובער, שכונה לימים 'אדמו"ר האמצעי'. אחד החסידים יעץ לו אז 'עצה טובה': לעבור לאזור אחר ברוסיה. כאן, טען, לא יהיה לו מה לחדש לחסידים, ואילו באזור החדש יתקבלו דבריו כחדשים. השיב אדמו"ר האמצעי: "אומר לכם ואומר לכם, עד שייצא מאפכם". ואכן, הוא הרים כל-כך את רמת ההשגה בחסידות, עד שהיו לו חסידים, שבעומדם בשוק, בסתם יום של חול, היו יכולים לשקוע שעות בהתבוננות בסוגיות העמוקות של תורת החסידות.

בתחנתו בתו עם רבי יעקב-ישראל מצ'רקאס אמר אדמו"ר האמצעי מאמר חסידות ארוך, כדרכו, שבו הסביר עניינים עמוקים בתורת החסידות. כשסיים את הדרוש, העיר המחונן: הרי נאמר בתורה "יוקח-נא מעט מים", מעט מים... (רמז שאין לגלות דברי חסידות בהרחבה ובאריכות). במעמד נכח הגאון החסיד רבי יצחק-אייזיק, רבה של הומל, ואמר: הדברים אמורים על המלאכים שבאו לאברהם אבינו, אשר נדמו לערבים; להם נותנים רק מעט מים. אולם לנשמות ישראל חייבים לתת הרבה מים.

"שיהיה ממך צל"

אדמו"ר האמצעי היה תובע מחסידיו להפיץ חסידות. לאברכים הצעירים, שהיו באים אליו, היה מורה לעצור בדרכם תורה בריכוזי יהודים ולחזור על מאמרי החסידות. בין האברכים הללו היה אחד, בעל כישרון הסברה מופלא. כשהיה חוזר על דברי החסידות, היה נאסף סביבו קהל רב ומאזין לדבריו בהנאה רבה. האברך הרגיש שהדבר מעורר בו רגשות גאוה, ולכן עלה בדעתו להפסיק לדבר לפני הציבור. כשאמר זאת לרבו, גער בו הרבי: "שיהיה ממך צל, אבל דברי חסידות עליך לחזור!".

היה לאדמו"ר האמצעי משרת, שנהג ללמוד בכל יום שיעור קבוע במשניות וכמו-כך שיעור בספר הזוהר. פעם שאלו הרבי: "אמור-נא לי, מאיזה לימוד יש לך הנאה רבה יותר, מלימוד המשניות או מלימוד הזוהר?". השיב המשרת: "רבי, משניות אני מבין פחות או יותר, ואילו את הזוהר איני מבין כלל. אף-על-פי-כן אני נהנה יותר מלימוד הזוהר". נענה הרבי: "אכן, הנשמה נהנית יותר מלימוד הזוהר; הנשמה מבינה".

פעם אחת יצא אדמו"ר האמצעי לחצר בית-מדרשו, ששם התקיימה 'חזרה' על מאמרי החסידות שאמר לאחרונה. הנהוג היה, שלאחר אמירת המאמר מפי הרבי, היו החסידים נאספים ושומעים 'חזרה' מפי חסידים מוכשרים וזכרונם, שיכלו לחזור על הדברים כפי שנאמרו. בשעה שיצא הרבי לחצר נמסרה ה'חזרה' מפי אברך צעיר, אך מוכשר מאוד, שחזר על המאמר מתוך חשק רב והתלהבות. הרבי הקשיב זמן-מה ואחר-כך ביקש למסור לאותו אברך: "כשמבינים דברי חסידות בשכל האנושי בטוב טעם וזדע – הדבר אכן מביא הנאה גדולה מאוד. אבל אין לשכוח על מי מדברים – מדברים על האיך-סוף ברוך הוא!".

נעקר 'הר' הגאווה

פעם אחת הגיע אדמו"ר האמצעי לעיר שקלוב. בין ההמונים שבאו לקבל את פניו היה יהודי נכבד ושמו ר' משה. הוא היה בעל-צדקה ואיש חסד, מוכבד בעיני הבריות אך גם בעיני עצמו, והדבר היה ניכר בכל תנועותיו. לאחר שנסע הרבי, הבחינו האנשים כי חל שינוי מהותי באישיותו של אותו ר' משה – גסות-רוחו פקעה ממנו. הדבר היה לפלא בעיניו כול. כשהגיעו הדברים לאוזני חתנו של הרבי, הצמח-צדק, אמר: "חז"ל אמרו, 'אמר מלכא – עקר טורא' (=אמר המלך, נעקר ההר). וכן אמרו חז"ל: 'מאן מלכי? – רבנן' (=מי הם המלכים? – החכמים). אס-כן, הרבי, בדברי תורתו, עוקר את ה'הר' של הגאווה וגסות-הרוח".

אדמו"ר האמצעי נסתלק ביום-הולדתו, ט' בכסלו, כשהוא משמיע דברי חסידות, ויצאה נשמתו בפסוק: "כי עמך מקור חיים".

השבת שלאחר מכן. בעיצומה של השבת חש לפתע אותו עשיר דקירות עזות בבטנו. משעה לשעה גברו כאביו עד שנעשו קשים מנשוא. רופאים הוזעקו אליו, אך לא הצליחו לאתר את סיבת הכאבים וכל תרופותיהם לא הועילו. האיש גנח

רחמים על בעלה.

בהגיעה לבית-הכנסת הסב ר' הילל בקרב קבוצה גדולה של יהודי העיר לסעודת שבת, שהייתה עמוסת דברי-תורה, פירושים חסידיים וניגוני התעלות. פתאום התפרצה האישה פנימה ובבכי ובתחנונים ביקשה מר' הילל כי יברך את בעלה בהחלמה.

ר' הילל שתק ולא ענה. האישה הוסיפה להתחנן לפניו, ור' הילל אינו פוצה פה. נתעוררו רחמיהם של הסובבים. "יאמר לה, כבודו, לפחות 'שבת היא מלצוק ורפואה קרובה לבוא!"; דחקו הסועדים בר' הילל. אולם הוא אינו אומר דבר.

פנתה האישה והלכה משם במפח-נפש, בעוד ייסורי בעלה גוברים והולכים.

במוצאי שבת, לאחר ההבדלה, הסב ר' הילל עם המתפללים. על השולחן עמד מיחם תה, לקיים את דברי חז"ל "חמין במוצאי-שבת מלוגמא" (רפואה). גם עתה נשאר ר' הילל באוהי הסובבים דברי תורה וחסידות, והוסיף ותיבלם בסיפורי צדיקים משובבי-נפש ומחזקי אמונה.

והנה שוב התפרצה אשת העשיר לבית-הכנסת. הפעם הרקיעו יללותיה על שחקים. "חוסה-נא, רבי, והתפלל על בעלי!... עוד מעט תפרח נשמתו מרוב ייסורים!".

נענה ר' הילל ואמר – "שבת היא מלצוק ורפואה קרובה לבוא".

נאלמה האישה דום וגם הנוכחים תמהו: "בשבת עצמה לא אמר כבודו דבר, ועכשיו, לאחר צאת השבת, הוא אומר 'שבת היא מלצוק'!";

נענה להם ר' הילל ופירש את דבריו: "שבת היא מלצוק" – אם תחדל השבת מלצוק על פלוני העשיר המחלל את קדושתה ודורס את כבודה ברגל גסה ובעזות-מצח; אזי 'רפואה קרובה לבוא'. לכו אמרו לו כי אם יתחייב בתקיעת-כף לפני שלושה אנשים שלא יפעיל עוד את בית-החרושת שלו בשבת, יתרפא".

מיהרו הנוכחים לעשות כדברי ר' הילל. בחרו מביניהם שלושה שהלכו לבית העשיר ומסרו לו את הדברים כלשונם. באותה שעה התפתל העשיר על מיטתו בייסורים נוראים. בשומעו את דברי השלושה, התחייב לפניהם בתקיעת-כף כי שוב לא יחלל שבת ובית-החרושת שלו יהיה מעתה סגור ומסוגר בשבת.

ואמנם נתיקמה הבטחת ר' הילל – בתוך דקות אחדות פחתו ייסוריו וכעבור ימים אחדים הבריא מחוליו כליל. מאז והלאה שוב לא הופעלו מפעלי היי"ש בעיר בשבת, וכבודו המחולל של היום השביעי – הושב על כנו.

